

تحلیل شبکه مسائل اجتماعی ایران^۱

یاور عیوضی^۲

چکیده

هیچ جامعه‌ای بی‌نیاز از آسیب‌شناسی نیست؛ شرایط ویژه جامعه ایرانی از حیث تراکم و تنوع مسائل اجتماعی از سویی و نیاز نهاد سیاست به پژوهش‌های مساله‌محور با هدف افزایش کارآمدی از سوی دیگر پژوهش‌های آسیب‌شناسانه را ضرورت می‌بخشد. هم‌سو با چنین ضرورت و نیازی، شناسایی مسائل قانونی و نسبت‌سنجی مسائل با همدیگر هدف اصلی پژوهش حاضر می‌باشد؛ بدین منظور از روش تحلیل شبکه با استفاده از تکنیک‌های تحلیل اثر متقاطع و تکنیک خوشه‌ای چندمعیاره استفاده شد. ابزار مورد استفاده برای تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز نرم‌افزار Gephi می‌باشد. منابع مساله‌یابی پژوهش حاضر ۶۵۰ سند پژوهشی دانشگاهی و سازمانی است که حول مسائل اجتماعی ایران تهیه شده‌اند. احصا، تنقیح و دسته‌بندی مسائل توسط پنل نخبگانی صورت گرفته است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که آسیب‌های مرتبط با شیوه حکمرانی، بی‌عدالتی‌ها، فقر، گونه‌های مختلف افراطی‌گری و مسائل آموزشی مهم‌ترین مسائل اثرگذار و در نقطه مقابل؛ کمرنگی گفتمان انقلاب اسلامی، افت سرمایه اجتماعی، اخلال در انسجام ملی و مسائل خانواده‌اثرپذیرترین مسائل در شبکه مسائل اجتماعی ایران هستند.

واژگان کلیدی: تحلیل شبکه، مسائل اجتماعی، آسیب‌شناسی، پنل نخبگانی

DOI: 10.27834/CSIW.2312.1337.4.31.3

^۱ داده‌های مقاله حاضر مستخرج از گزارش پژوهشی تحت همین عنوان در مرکز پژوهشی مبنا است.

^۲ استادیار مرکز پژوهشی مبنا، قم، ایران، ya.eivazy@chmail.ir

مقدمه

در عصر دگرگونی‌ها هیچ نظامی بی‌نیاز به آسیب‌شناسی نیست. به این معنی که امروزه به واسطه تغییر و تحولات سریع محیطی، آسیب‌شناسی‌ها با توجه به اهداف و نیازها فارغ از مرام‌های فکری و ایدئولوژیکی همواره در دستور کار سردمداران فکری و اجرایی بوده است. بنابراین تحقق مأموریت‌ها و اهداف توسط یک نظام رها شده و با رویکردهای مواجهاتی پسینی و تدافعی ناممکن و همراه با هزینه‌های بالای مادی و غیرمادی می‌باشد. از این نقطه نظر در جوامع پیشرو، نهادهای فکری، ایده‌پرداز و پژوهشی در کنار شناسایی مسائل و چالش‌های ممکن (در مرحله قبل از جدی شدن) ظرفیت‌های پیش‌روی مسائل را نیز شناسایی و راهکارهای لازمه را پیشنهاد می‌کنند.

با در نظر گرفتن عوامل و منابع داخلی و خارجی تغییر، جامعه ایرانی نیز در عصر حاضر درگیر آسیب‌ها و مسائل مختلفی بوده است. افزایش حجم مطالعاتی در خصوص مسأله اجتماعی و مشتقات آن (مثل مسأله فرهنگی و سازمانی) به همراه افزایش حساسیت‌های نخبگان و دلسوزان نظام و تجربه زیسته هر ایرانی از موقعیت‌های مسأله‌دار نشان‌گر قرارگیری ایران اسلامی در برهه خاصی از تطور تاریخی خویش است.

به رغم این که هر نظامی در سیر تکوینی و تکاملی خویش به صورت طبیعی با موانع و چالش‌هایی مواجه می‌شود در این بین جامعه ایرانی با توجه به وضعیت ویژه و به دلایل زیر نیاز به مسأله‌شناسی را از چند جهت ضرورت می‌بخشد:

الف- مسائل اجتماعی ما عمدتاً ناشی از وضعیت جدید است و ما نیازمند نگاه‌های تازه هستیم در حالی که مدیریت جامعه ما با یک نگاه سنتی به مسائل می‌پردازد. جامعه ما جامعه پرسأله است؛ با نگاهی به آمار و ارقام به خوبی متوجه می‌شویم نرخ بالایی در حوادث جاده‌ای و ترافیک، اعتیاد و طلاق داریم و تفاوت‌های نسلی رو به تزاید است و زمینه‌های فرهنگی برای مدیریت این تفاوت‌ها وجود ندارد در بخش‌هایی از جامعه نگرش‌ها و ارزش‌های مدرن شکل گرفته، ولی مدیریت سیاسی به سمت و سوی یک‌دست کردن ارزش‌های فرهنگی و اجتماعی حرکت می‌کند (Serajzadeh, 2012).

ب- انقلاب اسلامی ۱۳۵۷ نقطه عطفی در تکوین جامعه ایرانی بود؛ ولی با این وجود اثر اقتصادی آن در کنار برخی از ناکارآمدی‌ها و اختلالات به طیفی از ناملایمات و مسائل منجر گردید. از طرف

فصلنامه بحران پژوهی جهان اسلام

دیگر الگوی مواجهاتی خصمانه شرق و غرب با جامعه ایرانی در دوران پساانقلاب به واسطه مکانیسم‌های سخت و نرم به مجموعه‌ای از مسائل اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی دامن زد. انباشت چنین مسائلی با فراگیری رسانه‌های نوپدید و پیدایی انسان رسانه‌ای موقعیت منحصر به فردی را بر جهان زیست ایرانی تحمیل کرده است.

ج- اغلب مطالعات آسیب‌شناسانه در کشور با رویکردی تقلیلی و انحصارگرایانه صورت گرفته‌اند. به این معنی که با توجه به محدودیت‌های پژوهشی اولاً مطالعات حول مسأله مشخص یا مسائل تجربه‌شده صورت گرفته و ثانياً امکان یا ضرورتی برای مطالعات همه‌جانبه مسأله‌شناسی وجود نداشته است. در اندک مواردی هم مسائل در قلمرو یا عرصه‌ای مشخص - به‌عنوان مثال مسائل فرهنگی یا مسائل آموزشی- شناسایی و اولویت‌بندی شده‌اند. جهت اجتناب از نگاه‌های انقطاعی و جزیره‌ای در شناسایی و اولویت‌بندی مسائل، مطالعه جامع تمامی عرصه‌های زیستی و حرفه‌ای انسان ایرانی که محل مسأله‌مندی است ضرورت می‌یابد.

د- هر نظامی مجموعه‌ای از محدودیت‌هایی را برای شناسایی و حل مسائل دارد. بنابراین اولویت‌بندی‌ها موضوعیت و ضرورت می‌یابند. شناسایی اولویت‌ها و روش‌های احصای آن‌ها بدون نگاه جامع و سیستماتیک بین مسائل، ناشدنی است. اما از آنجایی که در هر نظام‌واره‌ای برخی از مسائل ریشه‌ای‌تر و کلیدی‌تر می‌باشند، بنابراین انجام پژوهش‌های علمی و روش‌یابی که به نسبت‌سنجی دقیق و جامع مسائل با همدیگر پردازد و از قبل آن، جایگاه مسائل در شبکه مسائل شناسایی شود، ضرورت می‌یابد. چرا که در این صورت می‌توان امیدوار بود مسائل کشور به ترتیب اولویت و اهمیت و نیز گستره تأثیرگذاری حل و فصل شوند و چه بسا در این بین با حل مسائل اولویت‌دار سایر مسائل و گره‌ها نیز بصورت خود به خودی دستخوش تغییر شوند. از طرف دیگر با توجه به اینکه طراحی شبکه مسائل به صورت روشمند و جامع، گام اول از تولید دانش [و سیاست‌ورزی] است (Kazemi Moghadam, 2018: 155) به همین جهت بدون چنین مکانیسمی نمی‌توان اطمینانی نسبت به کارآمدی دانش و سیاست‌ها داشت.

با توجه به آنچه که گفته شد، وجه ممیزه مطالعه حاضر از پژوهش‌های مشابه در بررسی «مسائل اجتماعی» به جای تمرکز بر عرصه‌های کم‌دامنه - چون مسائل فرهنگی، مسائل آموزشی، مسائل اقتصادی، مسائل علمی و...- است و از سوی دیگر نسبت‌سنجی مسائل با همدیگر در کنار شناسایی

تحلیل شبکه مسائل اجتماعی ایران

و اولویت‌بندی آن‌ها سایر تمایز بخش‌های این نوشتار تلقی می‌شود. بنابراین پژوهش حاضر حول اهداف دوگانه زیر صورت‌بندی شده است:

۱. شناسایی و اولویت‌بندی مسائل اجتماعی ایران بر مبنای شاخص‌های خرد تحلیل شبکه؛
۲. بررسی و تصویرسازی روابط مسائل اجتماعی با همدیگر از طریق بکارگیری شاخص‌های خرد و کلان تحلیل شبکه.

۱- پیشینه پژوهش

با توجه به وجه استکمالی و انباشتی علم، نگاه به گذشته علمی موضوع قبل از پرداختن به آن اهمیت می‌یابد. شناخت وضعیت، خلأها و جهت‌گیری‌های مطالعاتی مسئله و از طرف دیگر، جهت اجتناب از تکرار گویی‌ها و همچنین با توجه به اقتضائات روشی موضوع، مرور مطالعات گذشته اهمیت می‌یابد. مطالعات مرتبط با مسائل اجتماعی ایران را می‌توان بر چنین ضرورتی حول محورهای زیر فصل‌بندی و بررسی کرد:

الف- مطالعات توصیفی: شامل مطالعاتی است که در پاسخ به «چیستی» و «چگونگی» مسائل و آسیب‌های ملی می‌پردازد. اغلب مطالعات مرتبط با شناسایی، نگرش‌سنجی، اولویت‌شناسی و بررسی وضعیت‌شناسانه نهادها، گروه‌ها و جماعت‌ها، منابع و رویه‌های اجتماعی با رویکرد مساله‌یابی از این دست مطالعات‌اند. در این خصوص می‌توان به مطالعات زیر اشاره داشت:

- معیدفر و پروین (۱۳۸۸) در تحقیق خویش تحت عنوان «فراتحلیل مطالعات انجام شده در حوزه مسائل اجتماعی ایران» به روش تحلیل ثانویه مهم‌ترین مسائل جامعه ایران را بیکاری و مسائل آموزش عالی و جوانان یاد می‌کنند.
- نتایج پژوهش یوسفی و اکبری (۱۳۹۰) نشان می‌دهد که مسائل اقتصادی بالاترین اهمیت و اولویت را در بین جامعه ایرانی دارد و پس از آن مسائل حوزه اجتماعی قرار دارد.
- رفیعی و همکاران (۱۳۸۷) در پژوهشی با عنوان «مشکلات اجتماعی در اولویت ایران» در مجموع، دریافتند از ۴۹ مشکل اجتماعی، بیکاری، خشونت، بی‌اعتمادی و فقر مشکلات اولویت‌دار هستند. همچنین، مقایسه یافته‌های پژوهش و مطالعات مشابه حاکی از اولویت قرار داشتن بیکاری و اعتیاد نسبت به سایر مشکلات بوده است.

فصلنامه بحران پژوهی جهان اسلام

- معتمدی (۱۳۸۶) در مطالعه دریافت که بیکاری، اعتیاد، فقر، طلاق، خانواده نابسامان، سرقت، رشوه‌خواری، فحشا، ناهنجاری‌های آموزشی و دختران فراری آسیب‌ها و مسائل اجتماعی دارای اولویت در ایران هستند.
- تاجیک (۱۳۸۶) در پژوهشی مهم‌ترین مسائل را؛ اختلاف و چنددستگی در جامعه، پارتی‌بازی، اعتیاد، تبعیض، طلاق، بیکاری، ناامنی، افت دینداری، گرانی، سرقت و کلاهبرداری عنوان کرده است.
- رفیعی و همکاران (۱۳۸۷) نیز؛ اعتیاد، بیکاری، خشونت، بی‌اعتمادی اجتماعی، فقر اقتصادی، فساد و تبعیض اجتماعی را مسائل در اولویت مطرح کرده‌اند.
- در پژوهش وزارت کشور (۱۳۹۴) ضعف انواع سرمایه اجتماعی با تأکید بر بی‌اعتمادی اجتماعی و نهادی، عام‌گرایی، بی‌عدالتی و بداخلاقی‌های مسئولین مهم‌ترین مسائل بوده است.
- نتایج مطالعه‌ای که در این خصوص توسط مجلس شورای اسلامی (۱۳۹۵) صورت گرفت حاکی است که پرخاشگری، خشونت و جنایت، خودکشی، اعتیاد و قاچاق مواد مخدر و روسپیگری از مهم‌ترین مسائل اجتماعی ایران امروز هستند.
- حبیبی، عیوضی و گودرزی (۱۳۹۶) در مطالعه‌ای تحت عنوان «مسئله فرهنگی و مسئله‌شناسی فرهنگی ایرانی» نشان داده‌اند که ناکارآمدی در مدیریت فرهنگ، تزلزل نهاد خانواده و دروغ‌گویی از مهم‌ترین مسائل کشورند.
- فیض‌اللهی و کمربگی (۱۴۰۰) نیز مهم‌ترین مسائل و آسیب‌های اجتماعی را فقر، تورم و تنگنای معیشتی، بیکاری تحصیل کرده‌ها، پارتی‌بازی، نازل بودن اعتماد نهادی، فردگرایی منفی و احساس تبعیض و بی‌عدالتی عنوان کرده‌اند.

ب- مطالعات تبیینی: شامل آن دسته از مطالعاتی است که به آسیب‌ها، موانع، علل و عوامل مرتبط با مسائل اجتماعی می‌پردازد. این قبیل از مطالعات فارغ از این که با هدف رابطه‌سنجی یا علت‌شناسی صورت گرفته‌اند، اغلب در پاسخ به «چرایی» پدایی یا تشدید مسائل تنظیم شده‌اند. اکثر پژوهش‌هایی که با هدف رابطه‌سنجی بین متغیرها و مطالعات تبیینی تاریخی در خصوص عدم توسعه‌یافتگی و پرمسالگی جامعه ایران صورت گرفتند را می‌توان به‌عنوان نمونه برای این سنخ از

تحلیل شبکه مسائل اجتماعی ایران

مطالعات عنوان کرد. «فرا تحلیل تحقیقات انجام شده در حوزه مسائل اجتماعی ایران» به قلم میرمحمدتبار و مظلوم خراسانی (۱۳۹۶) یا «سبب‌شناسی تغییرات الگوی مصرف مواد مخدر در میان شهروندان جمهوری اسلامی ایران» به قلم قنبری و ربیعی (۱۳۹۴) از این دست مطالعات‌اند. این قبیل از مطالعات با برجسته ساختن متغیرهایی در ارتباط با ساختار اداری و سازمانی، بیکاری، وضعیت ناپایدار اقتصادی، موقعیت طبیعی و جغرافیایی ایران، مصرف رسانه‌های نوین، پارامترهای فرهنگی استبداد، خاص‌گرایی‌های قومی و مذهبی، گروه‌های مرجع، کژکارکردها و ناکارآمدی‌های نهادهای فرهنگی، سرمایه اجتماعی، جامعه‌پذیری، مدرنیته، یک‌جانبه‌گرایی امپریالیسم و... به تبیین مسائل اجتماعی پرداخته‌اند.

ج- مطالعات پیامدی: برخی از مطالعات مرتبط با مسائل اجتماعی به پیامدها، کژکارکردها و هزینه‌های مسائل اجتماعی پرداخته‌اند. مطالعات پیامدسنجی علاوه بر اینکه وسعت و عمق اثراتی هر کدام از مسائل اجتماعی را شناسایی کنند سعی دارند از قبل کوشش‌های خویش، نهاد سیاست‌گذار اجتماعی را متوجه دستاوردها کنند. «آینده‌پژوهی مسائل ایران با روش تحلیل ساختاری» اثر مولایی و طالبیان (۱۳۹۴) از این دست مطالعات می‌باشد. یافته‌های این پژوهش بیانگر اهمیت بی‌بدیل «سرنوشت پرونده هسته‌ای» در شبکه مسائل ایران آینده است. همچنین از منظر این پژوهش مهم‌ترین مسائلی که بیشترین تأثیرگذاری و تأثیرپذیری را بر شبکه مسائل موجود دارند عبارت‌اند از: سرمایه اجتماعی، نزاع‌های سیاسی جریان‌های قدرت و مسائل مرتبط با انتخابات. «تحلیل ساختاری اثرات متقابل چالش‌های اجتماعی ایران در رویارویی با آینده شبکه‌های اجتماعی مجازی» پژوهش دیگری است که با این رویکرد توسط الوندی (۱۴۰۰) صورت گرفته است. منطبق با یافته‌های این پژوهش مهم‌ترین چالش‌های پیش‌روی جامعه عبارت‌اند از: جوانان نوگرا، هویت دیجیتال، تغییر سطح مجرمیت، بی‌حرمتی در حریم خصوصی، روابط آزاد زن و مرد، روابط جنسی و سرگرمی دیجیتال. با توجه به ابتهای مسائل اجتماعی به همدیگر، نسبت‌سنجی آن‌ها با همدیگر در یک شبکه کلی می‌تواند نمایی روشن از تأثیر و تأثر آن‌ها ارائه دهد. امری که هیچ‌کدام از پژوهش‌های فوق به آن توجه نداشته است. در واقع پژوهش حاضر با چنین رویکردی ضمن اینکه مسائل اجتماعی را شناسایی و الویت‌بندی می‌کند (دغدغه مطالعات از نوع الف) به ارتباط‌سنجی و نسبت‌سنجی تمامی آن‌ها با همدیگر (دغدغه مطالعات از نوع ب) می‌پردازد. همچنین در این شبکه، مسائل منشعب یا متاثر از

فصلنامه بحران پژوهی جهان اسلام

مسئله‌ای به‌عنوان پیامدشناسی قابل مطالعه است (دغدغه مطالعات از نوع ب). از طرف دیگر با توجه به اینکه یکی از خلاءهای موجود در این ساحت، فقدان نگاه جامع و فراگیر به مسائل اجتماعی است، مطالعه حاضر با اتخاذ رویکردی میان‌رشته‌ای به مطالعه همزمانی آن‌ها با همدیگر می‌پردازد. امری که در هیچ کدام از پژوهش‌های انجام‌شده مورد تأکید قرار نگرفته است.

۲- ملاحظه‌های نظری

نظریات پنجره‌ای پیش‌روی ما برای دیدن جهان ابهام هستند؛ در حقیقت نظریات کارکرد روشنی بخش و مجرایی برای فهم جهان‌اند. از این نقطه نظر تسلط به رویکردهای نظری موضوع در حکم تسلط به ظرفیت‌های آگاهی‌بخش و روشنایی‌بخش است. بنابراین بدون آگاهی از چنین سرمایه‌ای، هر گونه تحلیل و تبیین حتی با رویکردهای استقرایی و تجربی ابر و ناکافی خواهند بود. با توجه به اقتضای موضوع مورد پژوهش، توضیحات نظری بایستی حول دو زیرموضوع الف- مسئله اجتماعی و ب- شبکه‌های اجتماعی باشد.

۲-۱- مسئله اجتماعی

به رغم گسترش دم‌افزون مطالعات حول مسائل اجتماعی و تلاش‌ها برای تنقیح مفهومی «مسئله اجتماعی» شاید نتوان مفهومی به این اندازه گنگ و چالش‌برانگیز در علوم اجتماعی شناسایی کرد؛ و قطعاً به این دلیل است که در میدان اجتماعی مشخص شاهد تشتت و ناهماهنگی‌ها در احصا و تبیین مسائل اجتماعی هستیم. پیچیدگی و عظمت مسائل اجتماعی، دیدگاه‌ها و انگاره‌های نظری تقلیل‌گرایانه، سطح رشد و توسعه علوم اجتماعی، بسندگی مکانی و زمانی مسائل اجتماعی، وجه رابطه‌ای مسائل اجتماعی با سایر مسائل، فرایندی بودن مسئله بودگی و... از جمله دلایلی هستند که مفهوم‌شناسی دقیق مسئله اجتماعی را با دشواری مواجه می‌سازد.

به لحاظ فلسفی برای مسئله اجتماعی می‌توان متناسب با انگارش‌های مختلف اجتماعی حالت‌های مختلفی متصور شد؛ چرا که به فراخور تغییر انگاره‌ها، فضای مفهومی مسئله دستخوش تحول می‌گردد. بر این مبنا بهره‌گیری از انگارش‌ها، دلالت‌های نظری و مفهومی و نهایتاً مصادیق انضمامی متمایزی را برای مسئله اجتماعی به وجود می‌آورد. به عبارت دیگر معناشناسی مسئله

تحلیل شبکه مسائل اجتماعی ایران

اجتماعی به شدت ملهم از مفروضاتی است که هر یک از رویکردهای نظری بر مبنای آن طرح شده‌اند.

ریتزر برای علوم اجتماعی سه انگاره را مطرح می‌سازد: ۱- انگاره واقعیت‌های اجتماعی؛ ۲- انگاره تعریف اجتماعی؛ ۳- انگاره رفتار اجتماعی (Ritzer, 2002: 632). هر یک از این سه انگاره بر مبنای چهار شاخص: ۱- سرمشق؛ ۲- تصویر موضوع مورد بررسی؛ ۳- روش‌ها؛ ۴- نظریه‌ها، مختصات ویژه‌ای برای خود ترسیم می‌کنند. انگاره‌ها تصویری که از موضوعات و مسائل ارائه می‌دهند، تفاوت ماهوی با یکدیگر دارند (Habibi; Ayouzi & Moazzami Gudarzi, 2016).

جدول ۱. انگاره تصویری از موضوعات و تفاوت ماهوی آن‌ها با یکدیگر

انگاره	مکتب	مفروضات پایه	مسئله اجتماعی
واقعیت اجتماعی	توافق (ساختی-کارکردی)	جامعه به مثاله ارگانیزم متشکل از اجزایی است که باهمدیگر و در راستای اهداف مشخص شده باهم تعامل دارند. اجزای نظام به واسطه ی تقسیم کار پیچیده و تخصصی می شوند. هرکدام از اجزا در جهت رفع نیازی ساخته و تداوم می یابد (پیامد سودمندی دارند). میل به انسجام و ثبات دارد. ساختارهای اجتماعی جهت و محدوددهی کنشی عاملان را مشخص می‌سازند. اجزاء نظام و کل نظام در یک حالت توازن در نظر گرفته می‌شود و تغییرات به‌صورت تدریجی رخ می‌دهد.	شاخص‌های مساله (وضعیت اظهار شده منفی از جانب اکثریت، مطالبه‌ی عمومی برای رفع آن، وجود رابطه علی، زمینه‌های ساختاری مساله) در قلمروی جامعه را مساله اجتماعی می‌گویند. مساله اجتماعی در رابطه با بقا و تعادل نظام، کژکارکرد یا بی‌کارکرد می‌باشد. مساله اجتماعی از ناکارآمدی و عملکرد معیوب نظامات برمی‌خیزد. ناهماهنگی بین خرده‌نظامات باهمدیگر منجر به پیدایی مساله اجتماعی می‌شود.

فصلنامه بحران پژوهی جهان اسلام

	<p>عاملان در جهت نیازهای نظام اجتماعی ایفای نقش دارند.</p>		
	<p>ماهیت استشارگرایانه و تک ساحتی بودن نظام سرمایه داری نگاه دیالکتیکی و تز آنتی تز و ستر به تطور تاریخ تضاد (تضاد طبقاتی) موتور محرکه جوامع است. موعودگرایی و حصول به جامعه آرمانی (جامعه بی طبقه یا جامعه‌ای با عقلانیت ارتباطی). دنیای نوین دنیای ناعادلانه و نابرابریست. شیوه تولید نظام ایده را ساماندهی می‌کند.</p>	تضاد	
	<p>انسان‌ها نمادها و معانی را طی کنش متقابل اجتماعی فرا می‌گیرند. کنش متقابل مستلزم فراگرد ذهنی و تفهم می‌باشد. سازمان اجتماعی حاصل تفسیر، ارزیابی و تعاریف کنشگران است. افراد ضمن بهره‌گیری از زبان و نمادها آن‌ها را جرح، تعدیل و اصلاح می‌کنند.</p>	تفهمی ها و کنش متقابل نمادین	تعریف اجتماعی
<p>مسئله اجتماعی ناشی از تفسیری است که گروه‌ها و خرده فرهنگ‌ها از شرایط دارند.</p> <p>مسئله اجتماعی امری زبانی و ملهم از منابع معرفت‌بخش می‌باشد.</p> <p>با تکثیر فرهنگ‌ها و هویت‌ها در جامعه با برداشت‌های متعارض نسبت به موضوعات مواجه‌ایم.</p>			

تحلیل شبکه مسائل اجتماعی ایران

	فنونموزی و اتنومندولوزی	<p>به بازشناسی قواعد، شیوه های ایجاد و تصور نظم در زندگی روزمره تأکید دارند.</p> <p>جهان خارج از طریق آگاهی ما نسبت به آن معنی دار می شود.</p> <p>خصلت های واحد متجانس فرهنگی که اعضای گروه را به هم نزدیک می سازند مورد توجه است.</p> <p>به توانایی انسان ها در برساخت معرفت و نمونه سازی ها تأکید دارند.</p>	<p>مسأله اجتماعی: مبتلا شدن فرد به رویکرد طبیعی و از طرفی ناآشنایی با نمونه ها و نظام معرفتی مرتبط با موقعیت ها بواسطه ی ناکارآمدی نهادهای جامعه پذیر.</p>
رفتار اجتماعی	رفتارگرایی و مبادله گرایی	<p>تأکید بر رفتارها و جوانب واکنشی افراد در برابر محرک ها</p> <p>فرد محوری، منفعت محوری و اقتصاد محوری در تبیین مبادله اساس شکل گیری نظام اجتماعی است.</p>	<p>مسأله اجتماعی ناشی توجیهاتی فلسفی و غیرواقعی از زندگی عینی انسان ها و مبادلات اجتماعی.</p> <p>منافع و وابستگی ها نقش بازاری در تعریف مسأله دارند.</p>

(Source: Author)

همسو با انگاره تعریف اجتماعی می توان چنین استنتاج کرد که مسأله اجتماعی شامل هر امر منفی است که در عرصه های مختلف اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی فراگیر شده و مطالبه جدی برای حل آن از جانب جامعه وجود دارد. بنابراین مسأله اجتماعی به صورت انحصاری معطوف به خرده نظام اجتماعی (از خرده نظامات اربعه پارسنز) نبوده؛ بلکه مفهومی گسترده تر شامل تمامی ساحت های جمعی می شود. از این رو مفهوم «اجتماعی» به عنوان «جمعی» یا «جامعوی» در مقابل «شخصی» معنی می شود و می تواند از جنس اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی باشد. از این نقطه نظر مسأله مختصاتی دارد: ۱- به وضعیت اظهار شده منفی اطلاق می شود؛ ۲- از جانب عده قابل توجهی از مردم احساس شده است؛ ۳- مطالبه عمومی برای حل آن دیده می شود؛ ۴- حساسیت های عام و نهادهای متولی را برانگیخته است؛ ۵- مغایر با ارزش های جامعه تلقی می شود.

فصلنامه بحران پژوهی جهان اسلام

با توجه به اینکه این مسائل اجتماعی در درون مرزهای ملی مورد بررسی قرار می‌گیرند؛ لذا به این سنخ از مسائل اجتماعی می‌توان «مسائل اجتماعی» نام نهاد. همسو با انگاره‌های واقعیت اجتماعی و رفتار اجتماعی، مسأله اجتماعی، اولویت‌بندی و اهمیت آن تابعی از شیوع عینی آن در جامعه است. اما در رهیافت برساخت‌گرایی، مسأله اجتماعی از طریق تعاریف و ادراکات اعضای جامعه ساخته می‌شود (Yousefi & Akbari, 2018: 206). بنابراین مسأله بودگی پدیده‌ای تابعی از نگرانی‌های جمعی است؛ حال اینکه نگرانی‌ها و مطالبات جمعی به چه نحوی و با استفاده از چه منبع و قدرتی ایجاد می‌شود، می‌تواند چالش‌برانگیز شود. در این زمینه، اسپکتور و کیتسوز از اصطلاح «ساخت مطالبات»^۱ برای توضیح نحوه تولید نگرانی‌های اجتماعی در خصوص پدیده‌ای استفاده می‌کنند. بر این اساس، مسائل اجتماعی تعریف شده، تنها شرایط ذهنی نیستند، بلکه بیشتر فعالیت‌های افراد یا گروه‌ها در جهت ساخت مطالبات با ملاحظه شرایط مفروض است. آن‌ها بر فعالیت‌های این «مطالبه‌سازان»^۲ تأکید می‌کنند، در حالی که تمرکز بر شرایط مفروض را که روی این فعالیت‌ها ایجاد می‌شود به حداقل رسانده‌اند (Staller, 2010: 157). بنابراین مطالبه‌سازان احساس ما را در قبال مسائل همسو با ترجیحات و منافع خویش شکل می‌دهند (Yousefi & Akbari, 2018: 206; Lawton, 2007).

در کنار افکار عمومی، نظرات گروه‌های بانفوذ از نظر اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی نیز در شناسایی مسائل و تعیین اولویت‌ها اساسی است (Yousefi & Akbari, 2018: 206). در این میان، رسانه‌ها هم بواسطه نقش بی‌بدیلی که در برجسته‌سازی‌ها و بی‌اهمیت‌سازی‌ها ایفا می‌کنند نقش ویژه‌ای در مسأله بودگی ایفا می‌کنند.

با توجه به ابتدای مطالعات پژوهشی به افکار عمومی، نخبگان و رسانه‌ها بررسی این واحدها می‌تواند دید جامعی از شبکه مسائل اجتماعی ایران ارائه دهد.

۲-۲- شبکه اجتماعی

تحلیل شبکه‌های اجتماعی امروزه یک تئوری در علوم اجتماعی شناخته نمی‌شود، بلکه یک رهیافت برای بررسی ساختارهای اجتماعی است. به این دلیل در اغلب موارد به تحلیل شبکه‌های

^۱ Claims-making

^۲ Claim-makers

تحلیل شبکه مسائل اجتماعی ایران

اجتماعی، تحلیل ساختاری نیز می‌گویند. در حقیقت در تحلیل شبکه اصل را بر روابط میان فاکتورها قرار داده و با ترسیم شبکه‌های ارتباطی آن‌ها را تحلیل می‌نماید (Mohammadi Kangrani, & Ghanchepour, 2013). از این‌رو روابط میان کنش‌گرها به جای کنشگرهای جداگانه و خصیصه‌هایشان مورد تأکید قرار می‌گیرد. (Fahimi Far & Wasfi, 2012: 89). بنابراین در رهیافت شبکه‌ای ساختار، شبکه و اتصالات بازیگران مورد تأکید قرار می‌گیرد. در حقیقت یک تحلیل‌گر شبکه اجتماعی سعی دارد نحوه شکل‌گیری یک موجودیت اجتماعی و اتصال آن به یک شبکه را مورد بررسی قرار دهد.

داده‌های مورد نیاز برای تحلیل شبکه به واسطه پیمایش‌ها و پرسش‌نامه‌ها، آرشوهای، مشاهدات، یادداشت‌های روزانه، ردپاهای الکترونیکی و تجارب به دست می‌آید (Marsden, 1990). هر چند که مطلوب نظر برای تحلیل شبکه بواسطه ضرورت سنجش اثرگذاری/ اثرپذیری تمامی گره‌ها (در اینجا مسائل) با همدیگر و نمایانگر وابستگی متقابل آن‌ها، بهره‌گیری از تکنیک تحلیل اثرات متقابل یا ماتریس‌ها می‌باشد.

یکی از اسباب‌ترین و پرکاربردترین روش‌های تحلیل متقابل و ماتریسی، مدل‌سازی ساختاری تفسیری^۱ است. این روش در رشته‌ها و حوزه‌های زیادی از جمله طراحی فرایند، برنامه‌ریزی استراتژیک، مهندسی مسائل، طراحی محصول، مشکلات فنی پیچیده، تصمیم‌گیری‌های مالی، منابع انسانی، تحلیل‌های رقابتی و... استفاده می‌شود (Attri and Sharma, 2013). در این روش ابتدا عوامل مؤثر و اساسی یک مجموعه شناسایی و تحلیل می‌شود. مراحل بعدی شامل تشکیل ماتریس خودتعاملی ساختاری، ماتریس دریافتی و تعیین روابط و سطح‌بندی ابعاد و شاخص‌هاست. این روش به منظور تحلیل سیستم‌های پیچیده اجرا می‌شود که در آن عناصر مختلف مرتبط با یکدیگر حضور دارند و تأثیرگذارند (Mowlaei & Talebian, 2016: 9).

مهم‌ترین عناصر و مفاهیم مورد استفاده در تحلیل شبکه عبارت‌اند از:

شبکه: مجموعه‌ای از عناصر است که با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کنند و برای تحقق یک هدف واحد در تلاش‌اند. در هر شبکه، تغییر یک جزء بر دیگر اجزا و بر کل تأثیر دارد و هیچ یک از عناصر، اثر مستقل و جدا از مجموعه ندارد (Vaseti, 2020: 46). هر کدام از اجزای شبکه می‌توانند

^۱ Interpretive Structural Modelling

فصلنامه بحران پژوهی جهان اسلام

به مثابه فرد، گروه، عضو، نهاد و... باشند که در اصطلاح تحلیل شبکه از آن‌ها تحت عنوان «گره»^۱ یاد می‌شود. مسیری که گره‌ها را به همدیگر وصل می‌کند تحت عنوان «یال»^۲ نامیده می‌شوند؛ این مسیرها می‌توانند یک‌طرفه یا دو طرفه باشند.

شبکه مسائل: مجموعه مسائلی است که از تحلیل ابعاد و روابط مختلف یک موضوع به دست می‌آید که با پاسخ‌گویی به آن‌ها می‌توان دید حداکثری به موضوع پیدا کرد (Arshadhi, 2014: 64). در واقع نقشه‌ای منظم از مسائل که به واسطه ارتباطشان (یک‌سویه یا دو سویه) یک تصویر کل از موضوع را ارائه می‌کنند. بنابراین از این منظر مسائل در خلاء حادث نمی‌شوند و خاصیت شبکه‌ای دارند، به این معنی که خودبسنده نبوده و با سایر مسائل ارتباط تابعی / متبوعی دارند.

مرکزیت: مفهوم مرکزیت از شاخص‌های خرد تحلیل شبکه محسوب شده و در حالت کلی برای شناسایی و تعیین مهم‌ترین گره در شبکه یا سیستم مورد استفاده قرار می‌گیرد. بر این اساس مرکزیت درجه^۳ به تعداد روابط مستقیمی است اشاره دارد که یک گره دارد. مهم‌ترین شاخص‌های مرکزیت عبارتند از مرکزیت بینیت و مرکزیت نزدیکی.

مرکزیت بینیت: میزان واسطه‌شدگی گره در شبکه را نشان می‌دهد هر گره‌ای که از مرکزیت بینیت بالایی برخوردار باشد نشانگر قدرت برقراری اتصال بین گره‌ها و خوشه‌ها را دارد. در واقع به مثابه «پل» عمل کرده و کنترل چنین گره‌ای می‌تواند بخش قابل توجهی از گره‌های شبکه را بصورت خود به خودی کنترل کند.

مرکزیت نزدیکی:^۴ این شاخص به میزان نزدیکی یک گره به سایر گره‌های موجود در شبکه اشاره دارد. مرکزیت نزدیکی به این امر دلالت دارد که یک گره چقدر سریع می‌تواند به گره‌های بیشتری در شبکه دسترسی داشته باشد. به عبارت دیگر نزدیک‌ترین گره به سایر گره‌ها کدام هستند؟ مثلاً میانگین گره A برابر با عدد ۲ است. به این معنا که این گره بصورت میانگین با دو پرش (با دو پیوند) با سایر گره‌های شبکه همبسته می‌شود.

۱ Nodes

۲ Edge

۳ Degree Centrality

۴ Closeness Centrality

تحلیل شبکه مسائل اجتماعی ایران

چگالی^۱: چگالی یک شبکه به عنوان نسبت تعداد یال‌های موجود در شبکه به تعداد یال‌های ممکن است. می‌توان مجموعه‌هایی از روابط تعریف کرد که گره‌ها را به یکدیگر متصل می‌کند و شبکه را از گسستگی باز می‌دارند (Dehghani & Mohammadi, 2013). به عبارت دیگر شبکه تا چه اندازه انسجام یا گسسته است؟ اگر اتصال میان گره‌ها یا به عبارتی خطوط میان گره‌ها کم باشد یعنی شبکه از انسجام پایینی برخوردار است و حفره‌های زیادی در شبکه وجود خواهد داشت. چند درصد از روابط بالقوه به بالفعل تبدیل شده‌اند.

میانگین فاصله^۲: میانگین فاصله تمامی گره‌ها در شبکه مدنظر است. اگر شاخص میانگین فاصله در شبکه‌ای کم باشد، انتقال اطلاعات نیز در آن شبکه سریعتر خواهد بود.

درجه^۳: یکی از معیارهای مرکزیت گره‌ها که سعی دارد یال‌های متصل به هر گره را شناسایی کند، شاخص «درجه» است. به این معنی که تا چه میزانی خطوط به گره‌ای متصل شده است. با توجه به اینکه ممکن است منشا برخی از خطوط، گره هدف باشد (اثرگذار) و منشاء برخی خطوط متصله به گره سایر گره‌ها باشد (اثرپذیر) از این نقطه نظر به لحاظ ماهیتی برخی از خطوط یا یال‌ها «ورودی^۴» و برخی دیگر «خروجی^۵» می‌باشند. درجه ورودی نشانگر اثرپذیری و درجه خروجی نشانگر اثرگذاری یک گره در ساختار شبکه است.

۳- روش پژوهش

هدف اصلی پژوهش؛ شناسایی و ترسیم نظام‌واره مسائل اجتماعی است. از این رو مطالعه حاضر از نوع مطالعات اکتشافی با رویکرد نیازسنجی تشخیصی، مساله‌شناسی و شناسایی اولویت‌ها با بهره‌گیری از روش‌ها و تکنیک‌های چندگانه می‌باشد. مراحل و تمهیدات پژوهش حاضر بدین نحو می‌باشد:

۱ Density

۲ Average Path length

۳ Degree

۴ In-degree

۵ Out-degree

فصلنامه بحران پژوهی جهان اسلام

الف - شناسایی مسائل: شناسایی مسائل در سطح ملی نیازمند بهره‌گیری حداکثری از ظرفیت‌های علمی و پژوهشی است. در این مرحله مسائل از دل دو منبع اطلاعاتی ۱- اسناد و پژوهش‌ها و ۲- گروه متمرکز^۱ احصا شدند.

۵۸ نفر به صورت گلوله‌برفی در مراحل مختلف پنل نخبگانی^۲ با در نظر گرفتن اصل تنوع^۳ و ۶۵۰ سند پژوهشی سازمانی و دانشگاهی بعنوان واحدهای تحلیل در این مرحله مورد استفاده قرار گرفتند.

جدول ۲. نمونه‌ای از اسناد پژوهشی و کارشناسی مورد استفاده در این مرحله

عنوان	مرکز تهیه‌کننده/ نویسنده
فهرست موضوعی مسائل کشور	سازمان بازرسی کل کشور
نظام‌واره پیشرفت و امنیت	مرکز پژوهشی مبنا
نظام‌واره فرهنگی دینی	مرکز پژوهشی مبنا
نظام‌واره حوزه و روحانیت	مرکز پژوهشی مبنا
نظام مسائل شفافیت	مرکز پژوهش‌های راهبردی عماد
طرح جامع نهاد خانواده	مرکز پژوهشی مبنا
طرح جامع نهاد دین	مرکز پژوهشی مبنا
نقشه راه پژوهشی مسائل امنیتی کشور	مرکز مطالعات و پژوهش‌های امنیت ملی
مسائل مرکز رشد	دانشگاه امام صادق(ع)
مسائل و عناوین پژوهشیار	دانشگاه آزاد اسلامی
مسائل کشور	آینده‌بان
مرکز اقتصاد مقاومتی	حوزه علمیه قم
عمده‌ترین مسائل کشور: اولویت‌ها و راهبردهای مجلس شورای اسلامی در دوره دهم	مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

^۱ Focus group

^۲ متشکل از نخبگانی می‌باشند که به لحاظ اجرایی سابقه مدیریت در سمت‌های مرتبط با آسیب‌ها و مسائل اجتماعی دارند یا به لحاظ علمی و پژوهشی صاحب حداقل ۲ اثر پژوهشی در این زمینه هستند.

^۳ The principle of diversity

تحلیل شبکه مسائل اجتماعی ایران

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی	مسائل اقتصادی ایران
اتاق بازرگانی ایران؛ مرکز تحقیقات و بررسی‌های اقتصادی	مسائل اقتصاد ایران
وزارت کار	تدوین شاخص شفافیت برای شرکت‌های تعاونی
پژوهشکده مطالعات راهبردی	برآورد مسائل محیط امنیت ملی
اندیشکده شفافیت برای ایران	شناسایی مصادیق تعارض منافع در سازمان صداوسیما جمهوری اسلامی ایران
بنیاد هدایت	مسائل مهرواره
اندیشکده شفافیت برای ایران	آسیب‌شناسی و راهکارهای ارتقای عملکرد مجلس
پژوهشکده تدبیر اقتصاد	مهم‌ترین چالش‌های اقتصادی کشور
مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری	آینده‌پژوهی ایران ۱۳۹۶
محمد مهدی مولایی و حامد طالبیان	آینده‌پژوهی مسائل ایران با روش تحلیل ساختاری
سید محمد میرمحمدی و اکبر حسن‌پور	نظام اداری ایران: تحلیلی بر مشکلات و چالش‌ها
غلامرضا معمارزاده طهران	چالش‌های نظام اداری ایران
احمد سرداری	رویکردی به ساختارهای اداری کشورهای در حال توسعه (بررسی آسیب‌شناسی اداری)
اندیشکده نظام مسائل حکمرانی کشور	آسیب‌شناسی فساد در نظام اداری ایران
جواد معدنی و وجه‌الله قربانی‌زاده	شناسایی و اولویت‌بندی مسائل مدیریت دولتی در جمهوری اسلامی ایران
منصور خیرگو و حسن دانایی‌فرد	چالش‌های مدیریت دولتی و تاثیر آن بر درس‌آموزی مدیریتی ملی در ایران
هومن الوندی، شهناز هاشمی و افسانه مظفری	مهمترین مسائل شبکه‌های اجتماعی مجازی در افق ۱۴۰۴ ایران بر مبنای آینده‌پژوهی مرکز ترند وان

(منبع، نگارنده)

فصلنامه بحران پژوهی جهان اسلام

ب - اولویت بندی مسائل: با توجه به گستردگی و تنوع مسائل، امکان مقایسه و اولویت بندی همزمانی تمامی مسائل امکان پذیر نبود. بنابراین از منطق خوشه‌ای برای مقایسه و اولویت دهی مسائل استفاده شد. در این مرحله تمامی مسائل مطروحه در سه خوشه خرد مسائل، میان مسائل و کلان مسائل دسته بندی و مرتبط سازی شدند؛ به این نحو که ابتدا مسائل مطروحه در ذیل تک تک میان مسائل بر مبنای تکنیک اولویت بندی چندمعیاره^۱ (Dashti, 2019: 67) توسط گروه‌های متمرکز امتیازدهی شده و در مرحله بالاتر میان مسائل و سپس کلان مسائل اولویت بندی شدند. گفتنی است با توجه به گستردگی و چندرشته‌ای بودن میان مسائل و کلان مسائل اولاً در این مرحله تعداد اعضای گروه‌های متمرکز بیشتر شده و از طرف دیگر اصل تنوع زمینه‌های تحصیلی و شغلی در دعوت از نخبگان لحاظ گردید. به طوری که در سطوح پایین تر، از گروه‌های متمرکز کم‌دامنه (۵ نفر) با صفات مشترک تخصصی و در سطوح بالاتر (خوشه‌های میان مسائل و کلان مسائل) از گروه‌های متمرکز وسیع (۸ نفر) و دارای تنوع حرفه‌ای و تحصیلاتی استفاده شد.

پ - رابطه سنجی بین مسائل: مرحله سوم فرایند پژوهش؛ بررسی رابطه بین مسائل و دستیابی به نظام‌واره یا نقشه مسائل است. در این مرحله جایگاه و وزن مسائل نسبت به همدیگر شناسایی شد. برای تحقق چنین هدفی اقدامات زیر در دستور کار قرار گرفت:

۱. **تهیه جداول تحلیل اثر متقابل^۲:** منطبق با این تکنیک به جای بررسی رابطه علت و معلولی، روابط متقابل مسائل تحلیل می‌شوند؛ که نمایانگر وابستگی متقابل رویدادهای گوناگون است (Bell, 2003: 66). با استفاده از روش تحلیل اثر متقابل به دنبال پاسخگویی به پرسش اصلی این بخش - میزان تأثیر مسائل به همدیگر تا چه میزان است؟ - بوده‌ایم. در واقع در این تکنیک، میزان نقش آفرینی یک مساله در شبکه مسائل کشور مشخص می‌شود تا آن دسته از مسائلی که موقعیت کانونی و مرکزی در شبکه مسائل دارند شناسایی شوند. با توجه به تعداد بالای مسائل جهت اجتناب از پیچیدگی و ازدحام افراطی، جدول متقاطع در سطح میان مسائل (۷۸ مورد) تهیه و تنظیم شد. چرا که کثرت مسائل

^۱ Multi-criteria prioritization

^۲ Matrix

تحلیل شبکه مسائل اجتماعی ایران

خرد از یکسو و انتزاع بسیار بالای کلان مسائل مانع از بررسی متقاطع آن‌ها شدند. همچنین با توجه به اینکه در شبکه‌های اجتماعی نمونه‌گیری نظیر همان نمونه‌گیری‌هایی که در پخش پرسش‌نامه مدنظر است انجام نمی‌گیرد، بلکه کلیه اعضای یک مجموعه در ساختن تصویر شبکه‌ای مؤثرند. به دلیل اینکه تصویر رابطه‌ای بین گره‌ها (مسائل) وجود دارد، در نظر گرفتن نمونه از میان یک جامعه موجب حذف برخی روابط خواهد شد. بنابراین تمامی روابط گره‌ها بدون ریزش و بصورت تمام‌شمار بایستی مورد مطالعه قرار گیرد.

جدول ۳. نمونه‌ای از نسبت بین مسائل خرد و مسائل میانی

مسائل	ناکارآمدی مدیریتی در عرصه بهداشتی و درمانی، کمبود منابع انسانی در مراکز
بهدشت و	مرتبط، افزایش نرخ رشد بیماری‌های لاعلاج، مشکلات بیمه، مسائل سیاستی
سلامت	بهداشت، اختلالات روانی و شخصیتی، بیماری‌های اپیدمیک، تغذیه ناسالم و...

۱. تهیه شیوه‌نامه تکمیل جداول تاثیر متقابل
۲. ارسال جداول تاثیر متقابل به اساتید و نخبگان
۳. تجزیه و تحلیل و تجمیع امتیازات روابط مسائل
۴. ترسیم شبکه با بهره‌گیری از نرم‌افزار گفی^۱

فصلنامه بحران پژوهی جهان اسلام

شکل ۱. سیر کلی پژوهش

(منبع، نگارنده)

۴- یافته‌های پژوهش

مرحله نخست: شناسایی میان‌مسائل اجتماعی ایران

منطبق با روش شناسایی پژوهش؛ جمع‌آوری، دسته‌بندی و تنقیح مسائل در یک سطح از انتزاع بالاتر از ۶۵۰ واحد تحلیل که توسط پنل نخبگانی صورت گرفت منجر به تهیه لیست میان‌مسائل زیر شد.

جدول ۴. میان‌مسائل شناسایی شده

فضای مجازی	بحران آب	مسائل بهداشت و سلامت
مسائل هنری	جنبش‌های اعتراضی	مسائل اجتماعی
سرمایه اجتماعی	بی‌عدالتی‌ها	مسائل آموزشی
مسائل صنفی	حقوق زنان	جامعه‌پذیری انحرافی
مهارت‌های اجتماعی	گروه‌های مرجع	امنیت اجتماعی
حمایتی و مددکاری	تغییرات جمعیتی	

تحلیل شبکه مسائل اجتماعی ایران

شیوه‌های حکمرانی	تروریسم	فساد علمی
برنامه‌ریزی	تضاد دولت ملت	فقر و احساس
روحیات ایرانی	کمرنگی گفتمان	محرومیت
دینداری	انقلاب	محیط زیست
ارزش غربی	روابط خارجی	میراث فرهنگی و
فرقه‌های انحرافی	پدافند غیرعامل	گردشگری
کارگزاران اداری	توسعه سیاسی	فراغت و نشاط
حوزه و روحانیت	جرایم سازمان یافته	مسائل ورزشی
استبدادی	مسائل انتخابات	مسائل نخبگانی
فرهنگ ایلی	حقوق شهروندی	مسائل بانکی
ناکارآمدی هنجاری	توسعه نیافتگی	توزیع و خدمات
مسائل امنیتی	اقتصادی	مسائل تولیدی
گسست‌های اجتماعی	فساد اداری	صادرات و واردات
ابزارهای رسانه‌ای	فساد سیاسی	فساد اقتصادی
تربیت کودکان	مسائل هویتی	مسائل کسب و کار
معرفتی و معنوی	مدیریت شهری	افراط‌گرایی سیاسی و
سبک زندگی	فرهنگ عمومی	سیاست‌زدگی
تهاجم فرهنگی	ناکارآمدی اجرایی	مسائل مالی
فضاهای دینی	ناکارآمدی ثبتی	نظام مصرف
ارباب رعیتی	علم و پژوهش	تحریم و فشارهای
انسجام ملی	ساختار و فرآیندهای	خارجی
مسائل مرتبط با	سیاسی	ساختار رانتی اقتصاد
خانواده	قضایی و نظارتی	بی‌تعادلی اقتصادی

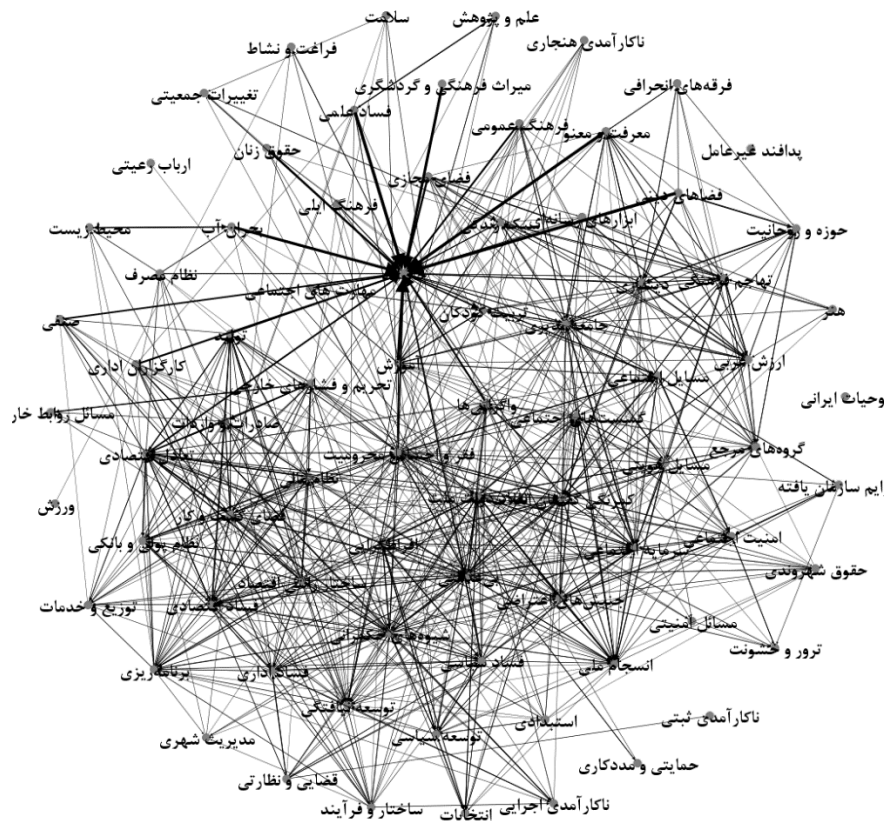
مرحله دوم: تحلیل شبکه اجتماعی مسائل اجتماعی

بعد از این که داده‌های جدول تأثیرات متقابل (روابط دودویی) وارد نرم‌افزار گفنی شد؛ با استفاده از این نرم‌افزار وزن هر کدام از روابط محاسبه شد. وزن روابط - که در اصطلاح از آن تحت عنوان وزن یال‌ها یاد می‌شود - نشان می‌دهد که در شبکه مسائل، کدامیک از آن‌ها با همدیگر رابطه قوی دارند؛ ضخامت یال ارتباطی (اتصالات) هر چقدر بین دو مساله بیشتر باشد نشانگر بالا بودن ارتباط

فصلنامه بحران پژوهی جهان اسلام

بین آن دو مساله است. این ارتباط می تواند از نوع یکجانبه (تأثیر / تأثر) یا دوجانبه باشد که در گراف زیر بوسیله خطوط جهت دار مشخص هستند.

شکل ۲. تحلیل شبکه مسائل اجتماعی

با توجه به اهمیت تأثیرپذیری / تأثیرگذاری در تحلیل شبکه اجتماعی بایستی دید که کدامیک از گره‌ها (مسائل) بیشترین اثرگذاری و اثرپذیری را از ساختار مسائل اجتماعی دارند. در جدول زیر با اتکا به گراف بالا ده مورد از گره‌های تأثیرگذار و تأثیرپذیر به ترتیب وزن مشخص شده است.

تحلیل شبکه مسائل اجتماعی ایران

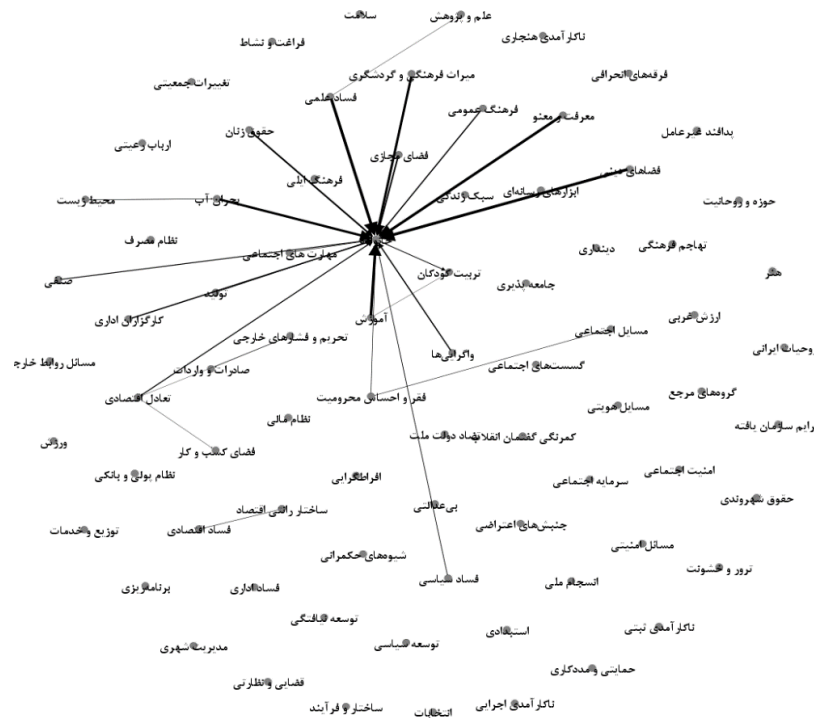
جدول ۵. اثرگذاری و اثرپذیری در شبکه مسائل

وزن	اثرپذیرترین‌ها (In degree)	وزن	اثرگذارترین‌ها (Out degree)
۴۵	کمرنگی گفتمان انقلاب اسلامی	۴۴	شیوه‌های حکمرانی
۴۲	افت سرمایه اجتماعی	۳۸	بی‌عدالتی و احساس تبعیض
۳۸	اختلال در انسجام ملی	۳۳	فقر و احساس محرومیت
۳۷	مسائل خانواده	۳۲	افراط‌گرایی هویتی و اجرایی
۳۵	شکاف دولت ملت	۳۱	مسائل آموزشی
۳۵	توسعه‌نیافتی	۲۹	ساختار رانتی اقتصاد
۳۳	اختلال در جامعه‌پذیری	۲۸	فساد اقتصادی
۳۳	فعال‌شدن گسست‌های اجتماعی	۲۷	شکاف دولت-ملت
۳۲	تقویت جنبش‌های اعتراضی	۲۷	مفاسد سیاسی
۳۲	واگرایی‌ها	۲۶	ناپایداری‌های اقتصادی

بررسی ضخیم‌ترین و متراکم‌ترین خطوط بین گره‌ها حاکی است که اکثر این نوع از خطوط با حضور خانواده (آن‌هم در سمت اثرپذیر) بوده است. در حقیقت در این بخش می‌خواهیم بدانیم که در ساختار مسائل اجتماعی کدامیک از مسائل قوی‌ترین ارتباط را با همدیگر دارند؟ همچنان که از گراف زیر مشخص است ۱۷ ارتباط از ۲۰ ارتباط قوی با حضور خانواده بوده است؛ که در همه آن سیزده مورد نیز خانواده در جایگاه اثرپذیر بوده است. در این بین قوی‌ترین ارتباط مربوط به تاثیر تغییرات کمی و کیفی دینداری (با عنوان فضاهاى دینی) بر مسائل خانواده است. خروجی این فیلتر چنین ادعا می‌کند که گره‌های مذکور در نقطه ثقل شبکه مسائل اجتماعی قرار گرفته و هر گونه تغییر در گره‌های مذکور می‌تواند کل ساختار مسائل را دستخوش تغییر دهد.

فصلنامه بحران پژوهی جهان اسلام

شکل ۳. شبکه مسائل اجتماعی با معیار روابط ضخیم

طبق توضیحات مورد اشاره، شاخص مرکزیت بینیت، میزان واسط‌شدگی گره در شبکه را مورد بررسی قرار می‌دهد. در واقع این شاخص نشان می‌دهد که کدام یک از مسائل به مثابه رابط یا «پل» عمل می‌کند و نقش مهمی در اتصالات سایر گره‌ها و خوشه‌ها دارد. در واقع، مسائلی که از مرکزیت بینیت بالایی برخوردارند، قدرت ایزوله کردن یا افزایش ارتباطات شبکه را دارا هستند. با بررسی خروجی‌ها، می‌توان ادعان داشت که به ترتیب مسائل مرتبط با خانواده، فقر و احساس محرومیت، شیوه‌های حکمرانی، بی‌عدالتی و احساس تبعیض بیشترین امتیاز مربوط به شاخص بینیت را دارند. مرکزیت نزدیکی به سرعت دسترسی گره به سایر گره‌ها دلالت می‌کند؛ مطالعه حاضر می‌خواهد به این مهم دست یابد که کدامیک از مسائل می‌توانند با واسطه‌های کمتری به سایر مسائل دسترسی داشته و تغییراتی ایجاد کنند. هر چه مساله‌ای کوتاه‌ترین مسیرها را برای دسترسی به همه مسائل

تحلیل شبکه مسائل اجتماعی ایران

موجود در شبکه داشته باشد، یعنی نزدیک‌ترین گره در قیاس با سایر گره‌های دیگر است. مطابق با یافته‌ها؛ گونه‌های مختلف افراط‌گرایی، فساد سیاسی، شکاف دولت ملت، ناپایداری‌های اقتصادی و مفاسد اقتصادی و اداری بیشترین امتیاز مرکزیت نزدیکی را دارند.

در جدول زیر امتیازات هر کدام از مسائل به تفکیک شاخص‌های مرکزیت بینیت و مرکزیت نزدیکی مشخص است:

جدول ۶. مسائل اجتماعی ایران به تفکیک شاخص مرکزیت

مرکزیت بینیت	مرکزیت نزدیکی	میان مسائل
۵۴۰.۶۴۸۱	۰.۴۸۶۶۶۷	خانواده
۵۰۵.۴۴۴	۰.۶۳۴۷۸۳	فقر و احساس محرومیت
۵۰۴.۰۹۶۳	۰.۷۰۸۷۳۸	شیوه‌های حکمرانی
۴۸۷.۵۴۹۴	۰.۶۶۳۶۳۶	بی‌عدالتی
۳۸۰.۱۵۶۶	۰.۵۴۰۷۴۱	کمرنگی گفتمان انقلاب
۳۲۹.۷۰۸۶	۰.۶۲۹۳۱	آموزش
۳۲۲.۰۵۵	۰.۵۸۸۷۱	تضاد دولت ملت
۲۵۳.۹۹۳۵	۰.۶۲۹۳۱	افراط‌گرایی
۲۳۲.۵۱۷۹	۰.۵۱۰۴۹	توسعه نیافتگی
۱۸۸.۱۰۰۷	۰.۵۱۷۷۳	گسست‌های اجتماعی
۱۸۰.۰۳۳۲	۰.۵	سرمایه اجتماعی
۱۷۴.۳۶۶۴	۰.۵	جامعه پذیری
۱۴۴.۹۸۶۴	۰.۵۶۱۵۳۸	فساد اداری
۱۴۰.۲۰۳۵	۰.۵۰۶۹۴۴	تهاجم فرهنگی

برنامه‌ریزی	۰.۵۴۴۷۷۶	۱۰۹۸۸۴۳
جنبش‌های اعتراضی	۰.۵۱۰۴۹	۱۰۶۶۴۳۴
مسائل اجتماعی	۰.۴۸۹۹۳۳	۱۰۴.۷۵۷۲
فساد سیاسی	۰.۵۹۳۴۹۶	۸۸.۸۶۴۸۴
قضایی و نظارتی	۰.۵۱۰۴۹	۸۲.۳۸۲۲۵
انسجام ملی	۰.۴۹۳۲۴۳	۸۱.۹۶۲۴۶
تعادل اقتصادی	۰.۵۷۹۳۶۵	۸۰.۳۴۵۸۵
فساد اقتصادی	۰.۵۷۴۸۰۳	۷۸.۰۲۳۳۵
دینداری	۰.۴۷۰۹۶۸	۷۱.۷۲۴۸۳
گروه‌های مرجع	۰.۴۵۶۲۵	۶۳.۹۹۵۲
مسائل هویتی	۰.۴۸۳۴۴۴	۶۲.۶۴۹۸۷
تحریم و فشارهای خارجی	۰.۵۵۷۲۵۲	۵۹.۹۸۹۶
ارزش غربی	۰.۴۷۷۱۲۴	۵۹.۱۳۶۴۸

فصلنامه بحران پژوهی جهان اسلام

۱۶.۵۲۶۳۸	۰.۴۵۶۲۵	انبارهای رسانه‌ای
۱۶.۳۲۵۸۶	۰.۴۷۷۱۲۴	ناکارآمدی اجرائی
۱۶.۰۶۸۲۴	۰.۵۵۷۲۵۲	ساختار و فرآیند
۱۵.۰۷۸۶۹	۰.۴۸۰۲۶۳	بحران آب
۱۴.۹۷۰۱۴	۰.۵۲۸۹۸۶	نظام مالی
۸.۸۳۸۲۰۶	۰.۳۹۲۴۷۳	حقوق زنان
۸.۴۰۴۸۶۵	۰.۴۱۲۴۲۹	ترور و خشونت
۸.۳۲۳۷۶۲	۰.۳۹۸۹۰۷	حوزه و روحانیت
۶.۵۷۸۰۰۲	۰.۵۳۶۷۶۵	فرهنگ استبدادی
۶.۳۴۴۳۴۱	۰.۳۹۴۵۹۵	صادرات و واردات
۵.۹۴۶۲۲۲	۰.۴۵۶۲۵	توزیع و خدمات
۴.۸۸۳۵۳۱	۰.۴۷۴۰۲۶	ناکارآمدی هنجاری
۴.۸۴۵۳۹۵	۰.۴۰۱۰۹۹	محیط زیست
۴.۷۱۳۷۸۲	۰.۴۷۰۹۶۸	مسائل انتخابات
۴.۳۸۳۴۰۹	۰.۴۶۴۹۶۸	مدیریت شهری
۴.۳۳۴۴۴۷	۰.۴۰۵۵۵۶	جرایم سازمان یافته
۴.۲۰۴۰۳	۰.۴۵۳۴۱۶	مسائل صنعی
۴.۰۸۳۲۹۲	۰.۳۸۰۲۰۸	مسائل روابط خارجی

۵۳.۲۸۶۲۹	۰.۵۴۸۸۷۲	فضای کسب و کار
۵۰.۹۵۱۳۴	۰.۵۲۵۱۸	واگرایها
۴۸.۹۳۹۰۸	۰.۳۹۴۵۹۵	سلامت
۴۸.۰۵۳۵	۰.۵۱۷۷۳	فرهنگ ایلی
۴۷.۷۵۵۸۸	۰.۴۳۱۹۵۳	سبک زندگی
۴۷.۰۴۵۳۱	۰.۴۵۶۲۵	نظام مصرف
۴۵.۶۲۱۷	۰.۵۰۳۴۴۸	حقوق شهروندی
۳۹.۶۱۴۹	۰.۴۸۰۲۶۳	فرهنگ عمومی
۳۷.۵۶۶۳۷	۰.۴۵۶۲۵	امنیت اجتماعی
۳۶.۴۲۴۳۳	۰.۵۳۶۷۶۵	کارگزاران اداری
۳۶.۳۱۲۸۵	۰.۵۷۹۳۶۵	ساختار رانتی اقتصاد
۳۵.۱۲۷۶۶	۰.۴۳۷۱۲۶	تربیت کودکان
۳۳.۸۹۰۳۹	۰.۵۱۰۴۹	تولید
۳۱.۱۰۷۳	۰.۵۵۷۲۵۲	توسعه سیاسی
۲۶.۵۷۹۷۵	۰.۳۵۴۳۶۹	فراغت و نشاط
۲۵.۴۴۲۱۷	۰.۴۲۱۹۶۵	مسائل امنیتی
۱۹.۷۵۹۷	۰.۴۴۲۴۲۴	معرفت و معنویت
۱۶.۷۲۷۹۱	۰.۴۵۶۲۵	فضای مجازی

تحلیل شبکه مسائل اجتماعی ایران

۰	۰.۳۶۸۶۸۷	مهارت های اجتماعی	۳.۸۵۹۵۸۷	۰.۳۳۳۳۳۳	تغییرات جمعیتی
۰	۰	روحیات ایرانی	۲.۳۷۷۸۱۴	۰.۵۰۳۴۴۸	فساد علمی
۰	۰.۲۹۸۳۸۷	مسائل ورزشی	۱.۹۹۲۱۰۱	۰.۵	نظام پولی و بانکی
۰	۰.۳۶۳۱۸۴	ناکارآمدی ثبتي	۱.۳۰۳۴۴۹	۰.۴۱۷۱۴۳	فضاهای دینی
۰	۰.۳۳۰۳۵۷	میراث فرهنگی و گردشگری	۱.۱۴۵۴۳۹	۰.۳۷۰۵۵۸	فرقه های انحرافی
۰	۰.۴۰۲۱۷۴	اریاب رعیتی	۰.۵۰۹۵۲۴	۰.۴۲۹۴۱۲	حمایتی و مددکاری
۰	۰	پدافند غیرعامل	۰.۲۶۷۸۵۷	۰.۴۷۷۱۲۴	مسائل علم و پژوهش
۰	۰		۰.۲۶۰۷۶	۰.۴۱۲۴۲۹	مسائل هنری

چگالی یکی از شاخص های مهم تحلیل شبکه است؛ که برای سنجش میزان انسجام یا گسستگی شبکه به کار می رود. در رابطه با انسجام می توان چنین توضیح داد که هر چقدر روابط و اتصالات (یکجانبه یا دوجانبه) بین گره ها در شبکه بالا باشد نشانگر بالا بودن انسجام شبکه است و از طرف دیگر هر چقدر روابط و اتصالات کم باشد شبکه گسسته است و حفره های زیادی در شبکه دیده می شود. بررسی شبکه از این حیث نشان می دهد که چگالی شبکه معادل ۰,۱۸۲ است. این میزان چگالی بیانگر این موضوع است که بالغ بر ۱۸ درصد از ارتباطات داخلی شبکه به فعلیت رسیده است. به عبارت روشن تر از ۱۰۰ درصد ارتباطات ممکن، ۱۸,۲ درصد محقق شده است (حدود یک پنجم روابط ممکن). این عدد نشان می دهد که ساختار مسائل اجتماعی نه آنقدر کم ارتباط است که بتوان از آن تحت عنوان «شبکه گسسته» و نه آنقدر پیچیده و درهم تنیده است که بتوان از آن تحت عنوان «شبکه پیوسته تام» یاد کرد.

یکی دیگر از شاخص های مهم تحلیل شبکه، میانگین فاصله یا میانگین طول مسیر است. همچنانکه قبلاً مورد اشاره قرار گرفت؛ این شاخص سعی دارد میانگینی از فاصله مسیرها بین گره ها (مسیرهای مستقیم و غیرمستقیم) موجود در شبکه را ارائه دهد. عدد پایین در این شاخص نشانگر

فصلنامه بحران پژوهی جهان اسلام

سرعت بالای انتقال اطلاعات یا سرعت تأثیر است. میانگین فاصله در شبکه مسائل اجتماعی معادل ۲,۱۳۱ می‌باشد؛ این عدد بیانگر این نکته است که تقریباً تمامی مسائل موجود در شبکه با ۲ واسطه یا ۲ پرش به همدیگر متصل می‌شوند. بنابراین می‌توان چنین تفسیر کرد که تغییرات در هر بخشی از شبکه می‌تواند سریع در سایر بخش‌ها دیده شود.

نتیجه‌گیری

امروزه پژوهش‌های مسأله محور به یکی از نیازهای بنیادین ساختار سیاست از سویی و نظامات علمی و پژوهشی از سوی دیگر تبدیل شده است. به این دلیل در سالیان اخیر بازار پژوهش ذائقه مسأله محوری به خود گرفته است. اما آنچه در این بین مورد غفلت قرار گرفته، فعالیت در عرصه سیاست پژوهش است؛ که پیامد آن عدم آمایش، هدایت، برنامه‌ریزی و نظارت بر موضوعات، منابع و ظرفیت‌های پژوهشی کشور در عرصه‌های دانشگاهی، اندیشکده‌ای و سازمانی است. قطعاً به این دلیل است که در برخی از زمینه‌های پژوهشی شاهد تورم و در برخی دیگر شاهد فقر پژوهشی هستیم. عدم حساسیت نهاد پژوهش به نظامواره یا تحلیل شبکه مسائل - حتی در عرصه‌های کم‌دامنه - یکی از ده‌ها زمینه‌های مغفول در عرصه مسأله پژوهی بوده است.

پژوهش حاضر در راستای اهداف دوگانه ۱- شناسایی مسائل اجتماعی در ساحت‌های فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی و ۲- نسبت‌سنجی مسائل اجتماعی با همدیگر و شناسایی مسائل کانونی صورت‌بندی شده است. پژوهش حاضر با توجه به محدودیت‌های مورد اشاره در سطح «میان‌مسائل» صورت گرفته است. ۷۸ میان مسأله - که در یک سطح انتزاع بالاتر از ۴۲۱ مسأله - در یک تحلیل همزمانی مورد بررسی قرار گرفتند و یافته‌های زیر به دست آمد.

- شیوه‌های حکمرانی، بی‌عدالتی و احساس تبعیض، فقر و احساس محرومیت، گونه‌های مختلف افراطی‌گری، مسائل آموزشی، ساختار رانتی اقتصاد، مفساد اقتصادی، شکاف دولت ملت، مفساد سیاسی و ناپایداری‌ها و عدم تعادل‌های اقتصادی به عنوان مهم‌ترین مسائل اثرگذار بر ساختار مسائل ایران شناخته شدند.

- کم‌رنجی گفتمان انقلاب اسلامی، افت سرمایه اجتماعی، اختلال در انسجام ملی، مسائل خانواده، شکاف دولت ملت، تاخر و توسعه‌نیافتگی، اختلال در فرایند جامعه‌پذیری نسل نو،

تحلیل شبکه مسائل اجتماعی ایران

- فعال شدن گسست‌های اجتماعی، تقویت جنبش‌های اعتراضی و تقویت واگرایی‌های اجتماعی مهم‌ترین مسائل/اثرپذیر در ساختار مسائل ایران می‌باشند.
- بررسی شبکه مسائل ایران از حیث قوی‌ترین روابط نشان می‌دهد که در ۱۷ رابطه از ۲۰ اولویت نخست، خانواده (به جز یک مورد) در نقش اثرپذیر حاضر است. بنابراین می‌توان چنین استنتاج کرد که خانواده توسط مهم‌ترین پیشران‌های شبکه بیش از هر نهاد و فضایی مورد آسیب و تهدید قرار گرفته است.
  - ضخیم‌ترین یا قوی‌ترین ارتباط در شبکه مسائل به ارتباط بین دین و خانواده مربوط می‌شود. که قضیه اثرگذاری دین بر خانواده چنین وجهی دارد. بنابراین می‌توان چنین برداشت کرد که در بین پیشران‌های مهمی که خانواده را متاثر می‌سازند، آسیب‌های دینی و دینداری (کمی و کیفی) موقعیت ویژه‌ای دارد.
  - مطابق با خروجی حاصله از شاخص مرکزیت بینیت، خانواده، فقر یا احساس محرومیت، شیوه‌های حکمرانی، بی‌عدالتی و احساس تبعیض بیشترین واسط‌شدگی را در شبکه مسائل اجتماعی دارند. از این اطلاعات می‌توان چنین استنتاج کرد که شبکه مسائل اجتماعی را از طریق مدیریت و کنترل مسائل چهارگانه مذکور می‌توان مدیریت کرد. به عبارت دیگر بخش قابل توجهی از مسائل کشور از طریق حل و فصل مسائلی با شاخص مرکزیت بینیتی بالا بصورت خود به خود حل می‌شود یا تعدیل می‌شود.
  - گاهی ارتباط با واسطه مساله با سایر مسائل به طولانی شدن مسیر اثرگذاری منجر می‌شود؛ همین امر وجود شاخص مرکزیت نزدیکی را ضرورت می‌بخشد. شاخص مرکزیت نزدیکی می‌خواهد به این مهم دست یابد که کدامیک از مسائل می‌توانند با سرعت بیشتر یا کوتاه‌ترین مسیر شبکه را متاثر سازد. مطابق با یافته‌ها؛ گونه‌های مختلف افراط‌گرایی، فساد سیاسی، شکاف دولت ملت، ناپایداری‌های اقتصادی و مفساد اقتصادی و اداری بیشترین امتیاز مرکزیت نزدیکی را دارند.
  - با توجه به چگالی متوسط شبکه و میانگین طول مسیر مسائل با همدیگر (۲,۱۳) می‌توان چنین استنتاج کرد که تقریباً بصورت میانگین تمامی مسائل موجود در شبکه با ۲ واسطه به همدیگر متصل می‌شوند و این عدد نشانگر به هم‌مرتبط‌بودگی بالا از یک سو و از سوی

فصلنامه بحران پژوهی جهان اسلام

دیگر فاصله کمتر مسائل از همدیگر برای تاثیر گذاری و تاثیر پذیری است. از منظر پژوهشگر این یک ظرفیت نویدبخشی است که می توان از طریق سیاست گذاری حول مسائل با امتیاز مرکزیت بینیتی بالا به سرعت سایر مسائل را کنترل ساخت.

Translated References to English

- Alvandi, H. (2021). Structural Analysis of Interactions of Iran's Social Challenges in the Face of the future of Virtual Social Networ. *Strategic Research on Social Problems*, 10(2), 129-153 **(In Persian)**
- Arshadhi, V. (2014). Collective orderliness within the family: a central phenomenon in the influence of economic performance from Islamic teachings. *Interdisciplinary Studies in the Humanities*, 8(1), 45-70 **(In Persian)**
- Ashayeri, T., Jahanparvar, T., Ahmadi Milasi, M., Souri, M. (2021). A systematic review of Iranian social issues:2000-2020. *Iranian Journal of Sociology*, 22(3), 120-152 **(In Persian)**
- Attri, R., N. Dev and V. Sharma (2013). Interpretive Structural Modelling (ISM) approach: An Overview. *Research Journal of Management Sciences*, 2(2), 3-8
- Bell, W. (2003). *Foundations of Futures Studies: History, Purposes, and Knowledge*, Transaction Publishers.
- Dashti, M.T. (2019). *Strategic problem-oriented research method*. Qom: Mokhet Andisheh Publications **(In Persian)**
- Dehghani, F., Mohammadi, M. (2013). Investigating the co-authorship status of Yazd University chemistry researchers. *Caspian Science*, 1(2), 49-57 **(In Persian)**
- Fahimi Far, S., Wasfi, M. (2012). Analysis of the co-authorship network, journals and core topics of articles in the field of e-books. *Research and writing academic books*, 17(30), 85-108 **(In Persian)**
- Feizolahi, A., & kamarbeigi, K. (2021). Identifying and Prioritizing the Social Problems and Harms in Ilam the Province. *Socio-Cultural Strategy*, 10(2), 287-317 **(In Persian)**
- Ghanbari, A., Rabiei, K. (2014). Etiology of changes in the pattern of drug use among citizens of the Islamic Republic of Iran. *Social and Cultural Strategy*, No. 15. 243-270 **(In Persian)**
- Habibi, Y., Ayouzi, Y., Moazzami Gudarzi, I. (2016). Iran's cultural problem and cultural problemology (in the view of academic elites and domestic seminaries). *Culture in Islamic University*, 7(4), 525-550 **(In Persian)**
- Kazemi Moghadam, I. (2018). problem network theory; The first step of the transformation model in human sciences from the perspective of methodology. *Quarterly Journal of Basic Humanities Research*, 5 (1), 153-174 **(In Persian)**
- Lawton, Loera (2007). *Deviance and Control*. Warren

- Staller, Karen m. (2010). Social Problem Construction and Its Impact on Program and Policy Responses. *Children's Well-Being Indicators and Research*, Volume 1, Part 3: 155-173.
- Marsden, P. V. (1990). Network data and measurement. *Annual Review of Sociology* .16, 435-463.
- Moeidfar, S., Parvin, S. (2009). Meta- analysis of carried out studies in the field of Iranian of social problems. *Journal of Applied Sociology*, 20(4), 135-151 **(In Persian)**
- Moftakhari, A., Jafari, M., Abounoori, E., Nademi, Y. (2021). Investigating the Effects of Social Welfare on Brain Drain in Developing Countries. *Quarterly Journal of Applied Theories of Economics*, 8(2), 1-34 **(In Persian)**
- Mohammadi Kangrani, H., Ghanchepour, D. (2013). Delineation and analysis of intra organizational formal and informal relationships through network analysis (Case study: Natural resources organization of Hormozgan province). *Iranian Journal of Forestry*, 5(1), 43-53 **(In Persian)**
- Motamedi H. (2007). To Make Priority of Social Problems in Iran. *refahj*. 6(24), 327-348 **(In Persian)**
- Mowlaei, M. M., Talebian, H. (2016). Futures Studies of Iran's Issues by Structural Analysis Method. *Majlis and Rahbord*, 23(86), 5-32 **(In Persian)**
- Ministry of Interior. (2014). Survey of social capital of the country: Ilam province. Tehran: National Social Monitoring Center: Ministry of Interior **(In Persian)**
- Mirmohammadtabar S A, Mohammad M. (2017). Meta-analysis of Research Conducted in the Field of Social Problems in Iran, with Emphasis on Drug Abuse. *Social Problems of Iran*. 8(1), 145-165 **(In Persian)**
- Parliament. (2015). The most important issues of the country: priorities and strategies of the 10th term of the Islamic Council. Tehran: Islamic Council Research Center Publications **(In Persian)**
- Rafiei, H., Madani-GHahfarokhi, S., Vameghi, M. (2008). Priorities of Social Problems in Iran. *Iranian Journal of Sociology*, 9(1,2), 151-160 **(In Persian)**
- Ritzer, G. (2002). *Sociological theory in the contemporary era*. Translator: Mohsen Thalasi. Tehran: Scientific, 7th edition **(In Persian)**
- Sephernia, R. (2011). Survey the Role of Globalization in Formation of Particular Cultural Orientation. *Strategic Studies of public policy*, 2(5), 121-144 **(In Persian)**
- Serajzadeh, S.H. (2012). What is the state of social damage in Iran? *Tasnim news agency*, content number: 96084 **(In Persian)**
- Tajik, M. (1386). *The importance of social issues*. Tehran: Presidential Strategic Studies Center **(In Persian)**
- Yousefi, A, and Akbari, H. (2018). Sociological reflection on identifying and determining the priority of Iran's social issues. *Social Issues of Iran (Khwarazmi University)*, 2(1), 195-223 **(In Persian)**
- Vaseti, A. (2020). Web Paradigm (Paradigm of Religious Knowledge as a Rival to the Existing Humanities). *Journal of Hikmat-e-Islami*, 6(23), 9-37 **(In Persian)**